

Wellek / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 21 января, 2025

Wellek / hekaýa WELLEK

(Hekaýa)

Aýalynyň belli günleri sowlansoň Wellegiň ýanyna mollaçar agasy gelip, iğenç gatyşykly öwüt berip gitdi:

-Aý, ho-ow, hiý, utanç-beýleki bolmazmy sende?! Töweregiňe äňed-ä! Ilde-günde şeýdip ýören barmy? Bendäň kyrky geçmäkä yzynda şagal meslik edip... Düýnem-ä içip, wejera bolupsyň. Ses edip aglady diýýäler. Çynmy şo? Çyndyr-la. Ugrunda bardyr... Bi çagajyklaň ýüreginde dag goýjak-da. Hä-ä-äý, häk-k!.. Her jüre heleýi öleni gördük, yöne sen ýaly... Ondan-a o pahyra degsin et. Aýat okat. Özüňem bilýänjeleňňi okaber. Indi oňa şondan başga edip biljek delalatyň ýok. Oglan-oglanjygam-a däl sen. Kyrkyň onundan giripsiň. Wahh, sen-ä... Ahyry düz bolaýsyn yöne... Wellek agasyna ýagşy-ýaman söz diýmedi. Başyny aşak salyp, düýphalyň seçegini daraklap, dymdy oturdy.

Bir hepdeden agasy gaýtadan geldi.

-Sen, how, juda bolmasa, nemet, al birini. Heleýem gerek zat özi. Gyzjagazlaňam höwrüger gider. Ogul ýasap berjek heleý alsaň... Ömrüňi ýeke ötürip bilerin öýdýäňmi? Ä-ä? Bamy öz nemedýäniň, çemlenip ýöreniň? Ýa gelnejeňe ugruna çyk diýeýinmi? Şark-murk edelimi?

Wellek gysgajyk jogap berdi:

-Ýok.

-Näme ýok?

-Gerek däl...

-Ýo, sen nemetme, eşidýäňmi?

Wellek çalarak başyny ýaýkady. Şonda onuň gözleri ümezläň ýaly bolup göründi.

Agasy içini hümläp biraz oturansoň, sesini çykarman turup gitdi.

Wellek bolsa ölen aýalyny ýatlap, çilim kükedip, kän oturdy.

Agasy ähli zady ap-aňsat edip goýaýýar. Begmyrat jalaý ýaly mädäň iri bolsa, alaga-da başga heleýe öýlenip oturybermek müşgilem dälse, dälidir. Begmyrat üç aýaly kowup, dört gezek öýlendi. Soňkusynyňam ol öýde duz nesibesiniň näçe günlükdigini bilýän ýok. Haçan kowulsa, kowulaýmaly. Ýok, Begmyrat jalaý bilen Wellegiň aty birem bolsa, üzeňňisi başga. Wellege heleý gerek däl. Indiki heleý bolup geljegiň Dursunça bolmajakdygy görnüp duran zat. Pahyr heleý dagyn dälidi. Üşüklidi. Üme düşgürdi. Diýjek sözüňi ýüzüňden okar oturardy. Bilegini çyzgap, hyzmat edende-de kemli-köstli bolan dälidir. Şu içeriň külüni şunça artanam bolsa, pahyr ýeke gezek zeýrenmän eken. Garyp çatmaň ezenegini iliňkiden egsik etmejek bolup, diş-dyrnak, baý, ýüwürendir-ä. Onsoň dünýäň ähli uzyn eteklisiniň içinden Dursunyň deregini tutjagy bardyr öýdýäňmi? Ýokdur. Muny Wellegiň özem indi bilýär. Öň bilmändir. Öň adaty bir aýaldyr öýdüpdir. Hökman şeýle bolmalydyr diýip pikir eden ekeni. Emma Dursun adaty däl ekeni.

Wellek on dört ýyl bile ýaşap, aýalyňa oýundan-çyndan bir gezegem mylakatly söz diýendigini ýadyna salyp bilmedi. Asyl oňa wagt bolmasa nätjek? Gara güzeran üçin bir depesi, bir dabany degip ýörşüne, aýalyny söýmäge eli degmändir. Şo on dört ýyl başagaýlykda, aljyraňňylykda geçäýen oguşýan. Bi durmuş diýilýän zat oňa gysga ömürlü aýalyňa gadyr goýmaga-da maý bermändir.

Şol gün Wellek ajy hasratyň zarbyna goşgy ýazdy. Ömründe birinji gezek. Öň goşgy ýazyp gören adam däl. Goşgy okabam ýörenok. Ýöne aňyrsynda dyňzap duran ahy-nala ony gününe goýmady. Ýüreginde berçigen duýgularyny, agysyny, hesretini, hemmesini goşga öwürýänçä ynjalmady. Ýazyp otyrka arasynda bozulyp agladam.

Onuň Dursun barada goşgudan ýadygärlik dikeldesini geldi. Goşgyny ölmez-ýitmez derejede ýadygärlike öwürmek üçin aýdym edilse tüýs ýerine düşjek ekeni. Özem dutarda aýdylýan aýdym bolmaly. Gynançly saza goşup, aýtsalar! Wellegiň goşgusyna ýazylan aýdymy diňleýän märeke gözünüň ýaşyny saklap bilmesen! Her kim juk-juk edip, başyny ýaýkap, dünýeden örän, örän ir giden Dursun pahyry ýatlasa! Ana, ýadygärlik şo!

Ikındinara goşgusyny goltugyna gysyp, Wellek oba arasynda tamdyrasy bilen toý sowup ýören Ylyas bagşynyň ýanyna gitdi. Barsa, bagşy öýünde ekeni.

-Bagşym, hany, şuna bir seret-le, boljakmy? – diýip, ol gaşy cytylyp duranam bolsa, zor bilen ýylgyryp, goşguly depderini uzatdy.

Ylyas bagşy depderi açyp-açman:

-Ana, ana, taparsyň bir zat. Bu näme? – diýdi.

-Goşgy.

-Wäh-h! Ba-a-a, dogrudanam goşg-aý. Kim ýazdy muny?

-Men ýazdym.

-Ana, ana, gerek bolsa!.. Çaya-suwa serediň, haw. Kim bar?.. Wä-ä, hakaýt özüň ýazdyňmy? Ýazarsyň sen. Sen edersiň, Wellek batyr...

-Dursuna bagyşlap ýazdym.

-He-e, Dursunam pahyr gidiberdi. Her kim gitmek üçin gelyä-dä. Ühhe... Indi näme etmeli muny? Men okap görmelimi?

-Howwa... Oka hany.

Ylyas bagşy dodagyny çeýnäp, goşgyny sessiz okady. Diňe soňragynda “Zalym ajalyň elinden gutulmadyň, Dursunym” diýen setirini daşyndan gaýtalady-da:

-Wäh-h! Alypsyň şu ýerini. Gaty gowy. Ör-rän gowy. Ajaýyp! – diýdi.

Wellegiň ýüzi biraz ýagtyldy.

-Indi şuny diýýän, nemedäýsek näder?

-Näme edäýsek?

-Aýdym edäýsek! Dutarda aýdylýan aýdym.

-Hä-ä, tapsana şular ýaly bir zat! Dogry-y! Ýak, walla! Menem pikir edýän, bi goşgy ýazyp maňa okadýa weli diýýän öz ýanyndan...

-Bolmaz öýdýäňmi?

-Bolar. Bolar-la.

-Dursun pahyry tirseğine galdyryp bilsem diýýän-dä.

-Weý, ras aýdýaň, etmelisi şo. Seň munyňdan aýdym ýasamak üçin... häzir-r... aýdym etmek üçin-n...

Ylyas bagşy goşga täzeden göz gezdirdi.

-Neme-dä, Wellim, aýdym diýilýän zat nähili diýsene?! Aýdym –

özi ýaman neme zat. Gaty birhili zat. Nähili düşündireýin saňa? Muň goşgusyny ýazanyň bilen aýdym bolanok-da.

-Heňjagaz gerek diýýäňmi?

-Ana, ana, bardyň üstünden. Heňjagaz däl, gowy heň gerek. O-da ýolda çaşyp ýatanok, baryp alaga-da, aýdyma geçiriberer ýaly. Bi bir inçe senet-dä. Düşünýäňmi?

Wellek oňly düşünmese-de, baş atdy.

-Howwa-la. Düşünýän-le. Indi näme etmeli men? Heňini tapyşaýynmy saňa? Gynançly heň bolaýsa diýýän.

-Wah-h, Wellim, heňe salmazdan öňem muň işi bar ýaly. Meň-ä başym çykanok weli, kapyýa diýýä, zat diýýä, aýdymda gerek-dä şo zatlaram. Birem many bolmaly. Ymgyr manyly bolmasa, gurbaga ýaly worryklap oturanyňdan neme ýok. Diňlänem bolmaz.

-Bagşym, many bar-a. Täzeden okap gör sen.

Ylýas bagşy Wellegiň göwni üçin ýene bir öwre depderiň gatyny açdy. Daşyndan seretseň, ol Wellegiň bu ýazan zadynyň netijesizdigine düşüňip, bir agyz bolanok diýmegiň ebeteýini tapman, ejir çekýäne meňzeýärdi.

-Ine, şu ýerine seret, Wellim... Hany, şol! Ynha. “Çagajyklaň halyna dözmän geläýsene, Dursunym” diýýäň. Indi şuny şu durşuna aýdym edip aýtsaň, birhili bolmazmy? Ölüp giden adam gelmez-ä. Düşünýäňmi? Ine, muňa seret. “Ogul dogrup bermän ölüp gitdiň Dursunym” diýýäň. Beý diýseň bolmaz-a, Wellim. Ýo, sen gaty görme, meň-ä başym çykanok bi zatlardan, ýöne aýdym etjek bolsaň, many bermeli-dä.

-He-e, äý bor, bagşy aga, biz näme, nirede goşgy ýazyp görüpdiris. Bolmaýan bolsa nemesi ýok.

-Sen nät diýsene! – diýip, Ylýas bagşy birhaýukdan soň çykalga tapdy. – Tirkewiň ýanyna git.

-Tirkew kim.

-Tikgi-i. Ilerki Çaryň ogly.

-Tirkiş gympaýmy?

-Ed-dil özi. Şo tasa getirer munyňy.

-Gazetde işleýämi şo?

-Hawa.

Wellekde ölen aýaly barada ölmez-ýitmez bir aýdym döretmek baradaky umyt gaýtadan uçganaklady. Mähetdel etmän, ol gazetde

işleyän Tirkışiň ýanyna gitdi.

-Hä-ä, goşgy ýazdym diýsene! – diýip, Tirkış depdere göz gezdirip çykdy. – Onsoň, Wellek, sen muny gazetde çap etdiräýsem diýýäňmi? Ýagny, meň goldawym bilen goşgyny okyja ýetirmekçi bolýaňmy?

Elbetde, beýle pikir Wellegiň hyýalyna-da gelmändi. Emma, oýlanyp otursaň, şu-da biçeme däl eken. Gazet sahypasynda ýalpyldap goşgyň çyksa! Adamlar okasa! Okan adam biparh garap bilmez. Gözi çygjarar, hamsygar.

-Mahlasy, maksadyňy mälim etseň!

-Tikgim, men-ä...

-Tirkış diýäý. Tirkış meň adym. Ilem Tirkış diýýär.

-Men-ä, Tirkış, muny gazet üçin ýazmandym. Ýöne gazetde çap edip bolsa, ediber. Biz okamasagam, ilçilikde gazet okaýan bardyr.

-Gazet üçin-ä bolanok, gardaş. Men şahyrçylyk edemok, ýöne goşgyny köp okaýan. Seň munyň...

-Gazetde çap etmek gerek däl – diýip, Wellek bada-bat pikirinden ýüz dönderdi. – Men muny aýdym etdirjek. Dutarda aýdylýan aýdym.

-Aýdym?

-Howwa...

Tirkış aýdym üçin ýazylan goşga özüniň näme dahylynyň bardygyny bilip bilmän, gözünü gyrpyjyklatdy.

-Sen şuna bir seredip berseň, bolmaýan ýerlerini tasa getirseň, osoň Ylýas bagşy bilen bir heňini tapmaly men – diýip, Wellek düşündirdi.

-A-a! Şeý diýsene! Ýagny, redaktirlemeli.

-Şeýtmeli öýdýän.

-Bolmaz.

Wellegiň soragly garaýyşyna Tirkış şeýle jogap berdi:

-Her kimiň öz başaryan işi bolýar. Her kim bir işe ukyply. Meselem, men goşgy redaktirlemekde ejiz. Çünki, bu iş şahyrlaň işidir.

Wellegiň az-kem gahary geljek boldy. Ol şu işi çürt-kesik etmek üçin:

-Onda bolanokmy? Men başymy agyrtmaýynmy?

-Umuman, bolmajak zad-a ýok. Edarada bir şahyr bar. Goşga juda ökde. Men ertir şoňa haýyş edip göreýin. Belki, bu işde bize ýardamy deger. Ýa-da sen ertir ir bilenjik meň iş ýerime bar. Men seni şahyr işdeşim bilen tanyş edeýin. Goý, redaktirläp bersin. Haýyş etsek, şular ýaly goşgyny ýarym sagadyň içinde täzedenem ýazyp berer.

Soňky sözlerine Tirkşiň özem münkür gitdi.

-Ýazyp bermegi mümkin. Keýpi gowy bolsa, başga işi bolmasa – diýip ol takyklady.

-Hä-ä, bolýa, Tirkiş. Hany, ertire çykaly. Başga alada tapylman dursa, barsam, baraýaryn – diýip, Wellegem takmyn gürrüň etdi.

Ol uzak eglenmedi. Aýdym baradaky umydy öçüpdi. Tutly ýabyň boýuny syryp, öýüne gaýdyp barýarka ýene Dursun ýadyna düşdi. Ýaňy-ýaňylaram, ýüpek gurçugyny idedýärkäler Dursun ikisi şu ýerlerde tut ýygardylar. Arzuw ederdiler. “Şu ýyl piläni gowja tabşyryp bilsek, jaý salnanda edilen bergini üzsek, indiki ýylam ulag edinsek!” diýşip, bolsady ekerdiler. Ýöne o piläň puly bergä gitmedi-dä, o pula Dursunyň aşyny-suwuny bermeli boldy. Ä-äý, ýatlara zat kän, haýsy birine bagryňy paralajak?! Şu ýerde Wellek goşgusyny ýyrtyp, her bölegini tike-tike etdi-de, şemalyň ugruna sowrup goýberdi. Onsoň gussamy gowzadaýyn diýip, ýüzugra dükana sowuldy.

Kakamyrat ATAYEW Hekaýalar